

Гордана Ћирјанић. 2013. *МРЕЖА*.
Београд: Vukotić media, 206. str.

Гордана Ћирјанић је једна од изразитих савремених српских књижевница. Добитница је Нинове награде (2010) за роман *Оно што одувек желиш*. Пише песме, записе, приче и романи и преводи са енглеског и шпанског језика. Године 2013. објавила је роман *Мрежа*, чија се тематика разликује од свих њених претходних дела.

Овај роман броји тринаест поглавља, у којима ауторка расправља о појединцу, друштву, положају интелектуалца, учитељском позиву, пропасти српског села, граду, сујеверју, алкохолизму, корупцији. Радња романа смештена је у 2012. годину, у Београд и село Дубадак, шездесетак километара јужније. Главна јунакиња је Соња Урошевић, сеоска учитељица, авантуристкиња, разборита и самоуверена жена. Соња је Београђанка, али са својим знатно старијим мужем, Марком Лончарем, новинаром по занимању, одлази на село. На тај корак се одлучила јер је добила понуду за посао у Дубатку. Наиме, Соња је андрагог по струци, али се за учитељски позив определила након безуспешне потраге за послом и покушаја да затрудни. Сматрала је да ће јој рад са децом на неки начин заменити немогућност да има сопствену. Но, постојао је још један разлог за одлазак на село. Соњин муж, познати новинар, веома добар у своме послу, био је изразити боем, који је четири од седам дана проводио по београдским кафанама, па се одлазак из престонице чинио као излаз из таквих и сличних искушења. Штавише, Марко је пристао да прода свој стан како би купили кућу на селу. Поставља се питање: Могу ли образованост и широка општа култура наћи упориште на селу? Соња је веровала да могу, те је у време кад сви беже у иностранство, кренула управо путем српског села. Релативно млада и жељна рада, понела је са собом мисију да подстиче развој ученика без обзира на њихове способности и могућности. Најсрећнија је била у учионици, док се ван ње плела мрежа недаћа из које није могла да се извуче. Неко ју је терао да се врти у круг и спутавао да се помери с места.

У Дубатку нема идиле, менталитет је сеоски и провинцијски. Долазак Соње и Марка на село, простор који је за њих туђ и непознат, доводи до дидривања култура. Појављује се читава мрежа знакова и знамења (јаја у дворишту, длаке под душеком, тегла у тегли, сасушени кљун роде), у коју се главна јунакиња

уплиће. Соња и верује и не верује у враџбине. Плаши се, али је страх напушта након мужевљеве смрти, када је схватила да ништа страшније није могло да јој се деси. Можда је управо Маркова смрт „обезбедила“ ступање и каснији бо-равак на територији Дубатка. Неприкосновену подршку пружиле Соњи њени ученици, који је обасипају пажњом, разговарају са њом о свему и постављају јој многобројна питања. Питају је све што их интересује – зашто није у црни-ни, зашто нема децу, колико има година, да ли ће се поново удати, куд оде човек кад умре, шта је радио њен покојни муж. И ту, између деветнаест невиних главица, осећала се некако лакше, сигурније и смиреније. Управо ће они, та неискварена дечја срца, помоћи да Соњине ране зацеле. Имаће она за кога да живи – за њих и малог Огњена, плод њене и Маркове љубави, на којег је чека-ла пуних петнаест година.

Роман *Мрежа* ауторке Гордане Ћирјанић од самог почетка па до краја намеће компаративна читања са романима из епохе реализма (исте тематске оријентације). У нашој, српској литератури многи су писали о учитељском животу: Буда Будисављевић, Јанко Веселиновић, Драга Гавриловић, Милован Глишић, Јован Добријевић-Сиротица, Драгутин Илић, Лаза Лазаревић, Милан Марин, Стеван В. Поповић, Стеван Радић, Светолик Ранковић, Стеван Сремац, Милутин Ускоковић и др. У својим делима говоре о животним приликама учитељства у Србији пред крај 19. века. Неким јунацима и јунакињама среди-на није била наклоњена, једноставно нису успели да се изборе са њоме. Обра-зованост, широка општа култура, као и љубав према своме позиву пропали би пред духовном заосталашћу и ограниченим друштвом. Али, с друге стране, сетимо се прозе Драге Гавриловић: са њеним делима читаоци стичу потпуно другачију слику о учитељицама од оних које су до тада могли да срећу у књи-жевности тога времена. Драга учи жене самопоуздању – да не дозволе да сре-дина утиче на њих и спута их у њиховим намерама, да не попуштају, да се боре за себе, да никада не клону. На исти или сличан начин Гордана Ћирјанић истиче надмоћ живота над смрћу, снагу љубави, снагу воље, али и то да надање у добар исход резултира истим.

Бојана В. Анђелић
студенткиња докторских студија на
Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду
mala.bonnana@gmail.com